

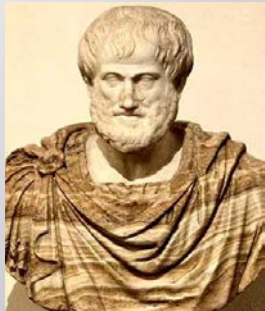
İLAHİYAT FAKÜLTESİ

FELSEFE TARİHİ

 ÜNİTE 5**İLKÇAĞ FELSEFESİ / Sistematik Felsefe****Aristoteles (Aristo)**

İlkçağ Felsefesi / Sistematik Felsefe Aristoteles (MÖ 384-MÖ 322)

Yunan dünyasının Platon'dan sonraki en önemli düşünürü olan Aristoteles, döneminin bütün bilim alanlarıyla ilgilenmiş olan çağın en önemli felsefecilerinden birisidir.

MÖ 384 yılında Makedonya'da, Stagira'da dünyaya gelmiş, 17-18 yaşlarındayken Atina'ya gelerek Akademi'de öğrenci olmuştur.

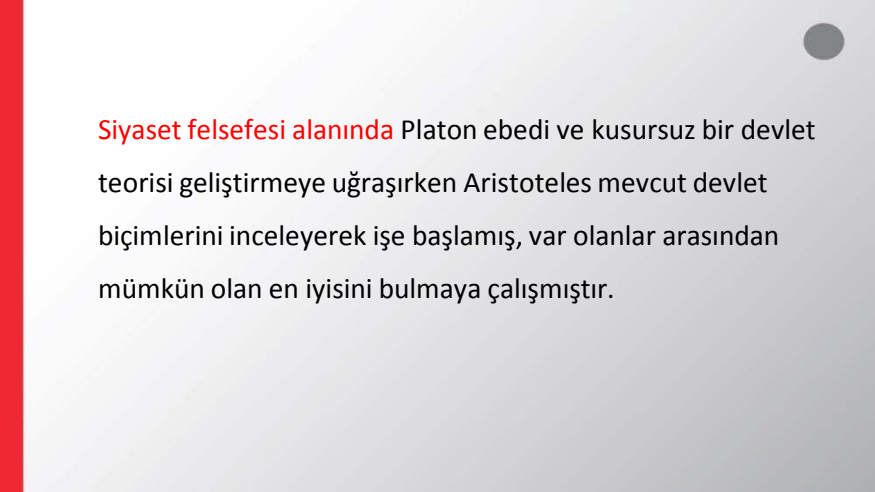
Platon'un ölümüne değin yaklaşık 20 yıl Atina'da kalmış, Platon ile kurduğu bağ kendisinde önemli bir etkiler bırakmıştır.

Mantık, fizik, metafizik, ahlak ve siyaset gibi çeşitli bilgi alanları üzerinde araştırma ve çalışmalarını sürdürmüş ve bunları **sınıflandırarak** bir **sistem** içerisine oturtmuştur.

Platon'dan ayrıldığı noktalar özellikle **bilgi** felsefesinde ve **siyaset** felsefesinde kendisini göstermektedir.

Bilgi felsefesi alanında Platon bilginin nesnelerinin bu dünyada yer almadığı görüşünü savunurken, Aristoteles duyu organlarımızla algıladığımız nesnelerle, bilginin gerçek nesnelerin bir ve aynı olduğunu düşünmüştür.

Siyaset felsefesi alanında Platon ebedi ve kusursuz bir devlet teorisi geliştirmeye uğraşırken Aristoteles mevcut devlet biçimlerini inceleyerek işe başlamış, var olanlar arasından mümkün olan en iyisini bulmaya çalışmıştır.

343 yılında Makedonya Kralı Philipp kendisini oğlu İskender'i yetiştirmek üzere sarayına çağırdı.

Bir süre Büyük İskender'e hocalık da yapan Aristoteles İskender'in iktidarı ele geçirmesinin ardından Atina'ya geri dönerek kendi okulu **Lyceum**'u MÖ 335 yılında kurmuştur.

Bu okul, bilimsel ilgilerinin çok yanlılığı, öğretimindeki disiplini, planlı araştırma ve çalışmalarıyla az zamanda Akademia'yı gölgede bırakmıştır

Aristo'nun okuluna bir başka ad daha verilmiştir: "Peripatos Okulu".

Okulu 860 yıldan fazla bir süre ayakta kalmıştır. (62)

Eser

BÜYÜK İSKENDER BATIDA NİL'DEN DOĞUDA İNDÜS'E KADAR BİRÇOK SAVAŞA GİRDİ. YOLUNA ÇIKAN MISIRLILARI, PERSLERİ VE SEMİTLERİ YUNANLILAŞTIRDI. ONUN İMPARATORLUK KURMA ÇABASI, ARİSTOTELES'İN DE ÇOCUĞU OLDUĞU KLASİK DÖNEMİN SONUNU İŞARETLİYORDU.

Aristoteles'in en büyük başarısı da bilimsel çalışmayı yöntemleştirmesidir.

Aristoteles 335'te Atina'da kendi okulunu yani Lise'yi kurdu. Bu okul, bir sistematik araştırma merkezi olması bakımından Akademi'yi çok aşıyordu. Aristoteles derslerini öğrencileriyle birlikte yürüyerek verirdi. Bu yüzden Lise'nin öğrencilerine "gezginler" (peripatetikler) dendi.

Aristo her şeyden önce, bir doğa bilginidir.

Eserlerinde doğa üzerine yapılmış çok dikkat çekici gözlemler yer alır.

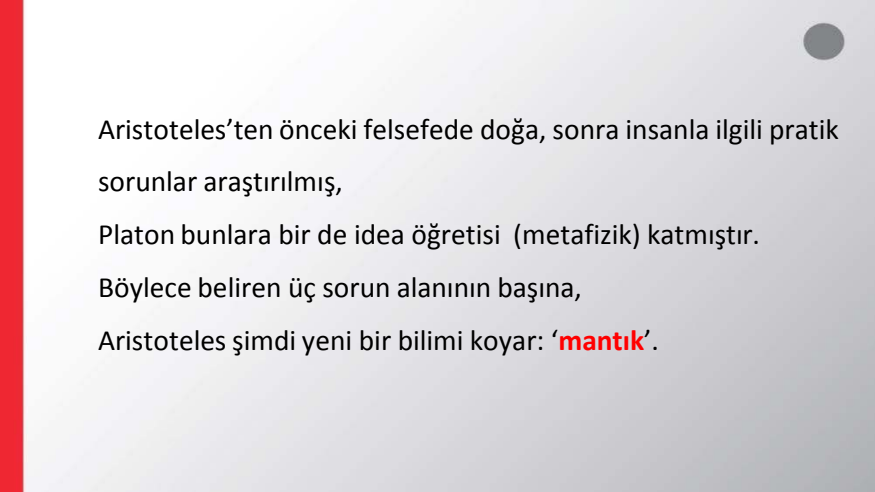

Aristo doğayı olduğu gibi yani duyularımıza görüldüğü biçimiyle bilmek ister.

Bu yönüyle Aristo, Platon'dan tam anlamıyla ayrılır.

SİSTEMATİK

Aristoteles'ten önceki felsefede doğa, sonra insanla ilgili pratik sorunlar araştırılmış,
Platon bunlara bir de idea öğretisi (metafizik) katmıştır.
Böylece beliren üç sorun alanının başına,
Aristoteles şimdi yeni bir bilimi koyar: '**mantık**'.

Ona göre, bu üç alanda incelemelere girişmeden önce, bilimin ne olduğu ve yapısı üzerinde bir araştırma, bilimsel düşüncenin formları ve kanunları üzerinde bir öğreti gerektir.

Aristoteles bu başlangıç denemelerini mantığında bir sistem halinde işleyip geliştirmiştir.

Bundan dolayı ona “**mantığın kurucusu**” denir.

Kategoriler

Mantık konusundaki araştırmaları Aristoteles'i dilin yapısını incelemeye yöneltti. Ona göre, sözcüklerin anlamlarının bilgisi ile bu sözcüklerle oluşturulan yargıların bilgisi arasında bir ayrım vardı. Dilde ortaya çıkan, birbirinden farklı on genel durum saptadı ve bunlara KATEGORİLER adını verdi. Kategoriler sözcüklerin kendi başlarına ifade ettikleri şeylerdi.

*İŞTE DİLBİLİM VE MODERN DİSEL
FELSEFENİN BÜTÜN BİZANS
ENTRİKALARI BURADA BAŞLIYOR*

KEMİK
YENEİLİR
ONBEŞ SANTİM
BENİM
NEREYE
GÖMMÜŞTÜM?
DÜN
YERDE
LEZİZ BİR
GÖRÜNÜMDE
SAKİNCE
YATIYORDU
BULMALIYIM

TÖZ
NİTELİK
NİCELİK
BAĞINTI
YER
ZAMAN
KONUM
DURUM
EYLEM
İLGİ

Aristoteles, Yunan materyalizminin tam karşıtı bir felsefe geleneği yaratan idealizmin de bu iki konuda kesin olarak başarısız olduğu, aynı ölçüde tek yanlılık sergilediği kanaatindeydi.

Parmenides'le başlayıp, Platon'da doruk noktasına erişen idealizmin yanıtının da aşırı basitleştirici olduğunu düşünen Aristoteles,

Platon'un bile, başkaca şeyler yanında esas bu dünyada değere yer açmak için çalışan metafizik kuramıyla hedeflenen sonuca varamadığını iddia etti.

Onun bu konudaki hatası, ideaların maddi dünyadan ayrı varoluşunu öne sürerken, doğallıkla değerin duyusal dünya ile ilişkisini kuramamak veya filozof olmayan ortalama insan için değer arayışını mümkün kılamamak olmuştur.

Tıpkı Platon gibi Aristoteles de dünyanın dinamik, değişken, tümüyle hareket halinde ve akış içinde olduğuna inanmaktadır.

Ancak Platon'dan farklı olarak bu yaklaşım kendisini gerçek bir varlığın arayışına yöneltmemiştir ki, Platon'da bu, değişimin olmadığı, duyularla kavranabilen dünyanın ötesinde ayrı bir alan biçimindedir.

Platon'un terminolojisiyle söylendiğinde, Aristoteles **görünen dünya** ile **kavranan dünya** şeklinde bir ayrımı reddetmektedir.

Platon'da iki farklı dünya biçimindeki bakış Aristoteles'te yerini **ikisinin de aynı** olduğu fikrine bırakmakta, duyu organları ile algılananın da gerçek olduğu düşüncesine dönüşmektedir.

Aristoteles

Büyük Yunan filozoflarının sonuncusu ve en etkilisiydi. M.Ö. 384'te Trakya'daki Stagira'da doğdu. Saray doktoru olan babası onu Platon'un Akademi'sine gönderdi.

PLATON'U
SEVERİM AMA GERÇEĞİ
DAHA ÇOK SEVERİM

BİZDEN
DAHA AŞAĞI DÜZEYDEKİ

İki filozof arasındaki söz konusu farklılık, aslında farklılığın daha derinlerde olduğunu ortaya koyar. Bu önemli ayrım iki büyük sistemin doğuşuna yol açmıştır.

Nitekim, **Platon** genel eğilim itibariyle her zaman, siyaset felsefesinin problemlerini tartışırken dahi, yetkin olanın fiili dünyada vuku bulması imkânsız olduğu için **ütopik** bir çözüme yönelen **mükemmeliyetçi** biriydi.

Başka bir deyişle, onun **mükemmeliyetçi** ve dolayısıyla öte dünyacı ve idealist olduğu yerde,

Aristoteles gerçekçi ve dolayısıyla **pratik** ve **ampirik** yaklaşımı benimseyen biriydi.

Platon'un bilgi bakımından duyusal varlıklara küçümsemeyle bakan **rasyonalist** ve **dogmatik** bir filozof olduğu yerde,

Aristoteles ampirik, tedbirli ve eleştirel, karar vermezden önce tüm olguları ve görüşleri hesaba katmaya özen gösteren bir filozoftur.

Bilgi-varlık ilişkisinde **Platon**; önce bilginin doğası konusunu ele alarak başlamış ve evrenin doğasını, bilginin doğasını dile getirdiğini düşündüğü şeyden, yani İdealardan çıkarsamaya çalışmıştır.

Aristoteles işe **ontolojiyle**, yani evrendeki olgulara ilişkin bir analizle başlar ve bu olguları bir sistem içinde bir araya getirir.

İnsan bilgisi sistemin içine ancak daha sonra, diğerleri gibi doğal bir fenomen olarak girer.

Mantık

Aristoteles'in mantığının göz önünde bulundurduğu ilk şey, yöntem sorunudur.

Nasıl hitabet karşımızdakini ikna etmek sanatını öğretiyorsa, mantık da bilimsel araştırmanın ve tanıtlamanın tekniğini öğretecektir.

Mantık, Aristo'nun en önemli ve en devamlı buluşu olarak günümüze ulaşmıştır.

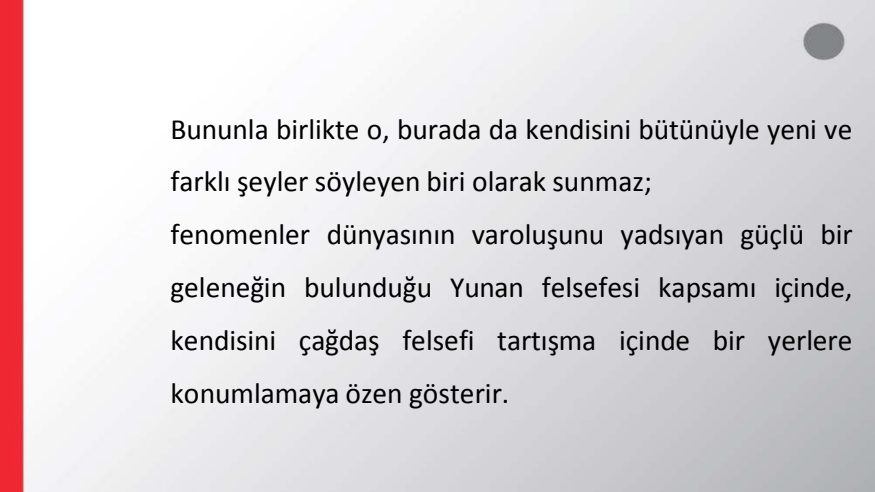
Mantık eğitiminde Ortaçağ'dan beri ve kısmen halen zamanımıza kadar geleneksel bir tarzda okutulan ve "formel" adı verilen mantığın çerçevesi, en önemli bölümleri, özellikle kıyas teorisi bakımından Aristo'ya dayanmaktadır;

Doğa Felsefesi

Aristoteles'in doğa felsefesinde temele aldığı veya hiç aklından çıkarmadığı ilke, fenomenleri betimlemek ve açıklamaktır.

Biyoloji

Aristoteles ayrıntılı biyolojik araştırmalarında 500'den fazla türü ele aldı. Kuram oluşturmadan önce tek tek özelliklerin ("daha iyi bildiğimiz şeyler"in) iyice incelenmesi gerektiğini savundu. Yaşam biçimlerinin sınıflandırılması gibi dev bir işe girişti.

Bununla birlikte o, burada da kendisini bütünüyle yeni ve farklı şeyler söyleyen biri olarak sunmaz; fenomenler dünyasının varoluşunu yadsıyan güçlü bir geleneğin bulunduğu Yunan felsefesi kapsamı içinde, kendisini çağdaş felsefi tartışma içinde bir yerlere konumlamaya özen gösterir.

Gerçekten de Aristoteles pek çok yerde eski doğa felsefesinin birtakım temel eğilimlerini devam ettirir; bazı yerlerde temel birtakım Platonik düşüncelerden yararlanır.

Fakat bazı temel noktalarda da daha önce hiç söylenmemiş olan şeyler söyler.

Dört Neden

«Bir şeyi bilmek o şeyin sebebini bilmektir»

Aristoteles'te gerçek olanın maddesel olanla sınırlı olduğu düşünülmemelidir.

Metafizik On İkinci Kitap'ta Aristoteles maddi olmayan ve aynı zamanda tamamen gerçek olan şeylerin olduğunu belirtmektedir.

Bunlardan birincisi evreni harekete geçiren ancak kendisi hareketsiz olan Tanrı'dır;

ikincisi ise Tanrı tarafından harekete geçirilerek gezegenleri hareket ettiren varlıklardır.

Üçüncü şey ise insan aklının aktif unsurudur ki, bu bireyin ölümü üzerine bedenden bağımsız olarak var olabilir.

Aristoteles, çevremizde gördüğümüz şeylerin sürekli olarak değiştiklerini, değişmenin dış dünyaya ilişkin deneyimimizin en temel olgularından biri olduğunu kabul edip, ona ilişkin belli bir açıklama modeli geliştirir.

Ve her şeyin arkasında yatan, KENDİSİ HAREKET ETMEDEN HAREKET ETTİREN en son nedeni (yani Tanrı'yı) varsayar.

Söz konusu açıklamayı tamamlamak için meşhur dört neden öğretisini öne sürer.

Ona göre, var olan şeylerdeki oluşum ve değişimi açıklayabilmek için **dört** nedene ihtiyaç duyarız.

Bunlardan **birincisi, maddi nedendir**, kendisinde değişmenin ortaya çıktığı dayanak ya da malzemedir.

Örneğin bir heykeli ele aldığımız zaman, heykelin kendisinden yapılmış olduğu bronz ya da tabağın kendisinden imal edilmiş olduğu gümüş, onların maddi nedeni olmak durumundadır.

İkinci olarak **formel** nedenden söz etmek gerekir.

Örneğin, belli bir heykel örneğinde olduğu gibi, heykelin onu diğer nesnelerden ayıran bir şekli vardır.

Ya da insan tarafından inşa edilen bir evi düşündüğümüzde, evin, kendisi dikkate alınarak inşa edildiği planı, tanımı veya yapısı, onun formel nedenidir.

Üçüncüsü ise hareketin ya da değişimin kaynağına karşılık gelen ve aynı bireyde birleşen **fail** nedendir.

Evi inşa eden mimar, tuğlaları, kumu, çimentoyu bir araya getiren ustalar, heykeli yapan heykeltıraştır, fail neden.

Aristoteles'e göre, nihayet, şeyin amacı ya da hedefi bize **final** ya da **ereksel** nedeni verir. (gayeye ilişkin sebep)

Aristoteles'in felsefesinin bu kısmı ile ilgili olarak altı çizilmesi gereken bir nokta eylemin, maddede potansiyel olarak var olanın gerçeğe taşınmasıyla ortaya çıktığıdır.

Bu, bir meşe palamudunun meşe ağacı olma potansiyeli taşıması örneğinde olduğu gibi yalnızca yaşayan şeylerin dünyasında geçerli değildir;

Aristoteles için doğa, tıpkı hareketleri belli bir amaca doğru seyreden bir sanatçı ya da zanaatkâr gibi çalışmaktadır.

Politika kitabında, Aristoteles doğanın hiçbir şeyi yarım kalmış ya da boş yapmadığını, doğanın bir akıllı olduğunun içerdiği şeylerin iyilik ve güzelliğinden belli olduğunu belirtir.

Aristoteles'in değişim olgusunu reddetmemesi hatta değişimi açıklamaya çalışması, onun Heraklitos'un her şeyin akış halinde olduğu yönündeki fiziksel dünyaya ilişkin görüşünü onayladığı anlamına gelmemektedir.

Aristoteles için değişimin bir düzeni vardır.

Ayrıca onun için değişim basit deneyim alanında etkin bir kavramdır .

Değişim, varoluşun tüm alanını kapsamanın uzağındadır.
Tanrı ya da insan aklı gibi maddeden yoksun tözler,
değişim özelliğinden de yoksundur.

‘Neden?’ (Hangi şeyden?) sorusunu maddî sebebi,

‘Nasıl?’ sorusunu surî (formel) sebebi,

‘Kim?’ sorusunu fail sebebi (özneyi),

‘Niçin?’ sorusunu ise gâî sebebi (amacı) bilmek maksadıyla sorarız.

fiil – amel ayrımı

Aristoteles'in Evreni

Fizik'in üçüncü ve dördüncü kitaplarında yer, boşluk, sınırsızlık ve zaman konularını ele alan Aristoteles, daha sonraki bölümlerde zamansal ve mekânsal süreklilik konularına eğilir, teolojisinin ilk versiyonunu ortaya koyar.

Özellikle sonuncu kitapta, bir İlk Muharrik'in, yani evrendeki harekete kendisi hareket etmeden neden olan bir şeyin varoluşunu gözler önüne serer.

İşte buradan hareketle, Aristoteles'in bütün bir evreni, merkezinde yeryüzünün hareketsiz durduğu bir eşmerkezli küreler kümesi olarak düşünmüş olduğu söylenebilir.

Bu küreler ya da felekler kümesinin en dışında sabit yıldızlar küresi bulunur.

Buna mukabil içeride, çeşitli gezegenlerin küreleri yer alır; en içte ise dünyanın en yakınındaki bir küre olarak ay küresi bulunur.

Aristoteles, ayın üzerindeki kürelerin meydana getirdiği evrene, **ayüstü** âlem; dünyanın bulunduğu iç kısma **ayaltı** âlem adını verir.

Hiyerarşi

Ayaltı evrende, yani ay küresinin altında bulunan şeylerin; bileşik varlıklar olduklarını, hepsinin basit cisimlerden, yani dört öğeden meydana geldiğini söyler.

O, önce bu dört öğeyi, yani toprak, hava, su ve ateşi ele almış ve onların çeşitli mekânsal hareketlerini incelemiştir.

Aristoteles, en dıştaki küreden dünyadaki basit cisimlere kadar evrende ezeli-ebedi bir hareketin hüküm sürdüğünü, bu hareketin de ancak en dıştaki küreye öncesiz-sonrasız ve mutlak olarak düzenli bir hareket aktaran veya daha doğruyu esinleyen bir İlk Muharrik ya da Hareket Etmeyen Hareket Ettirici ile açıklanabileceğini söyler.

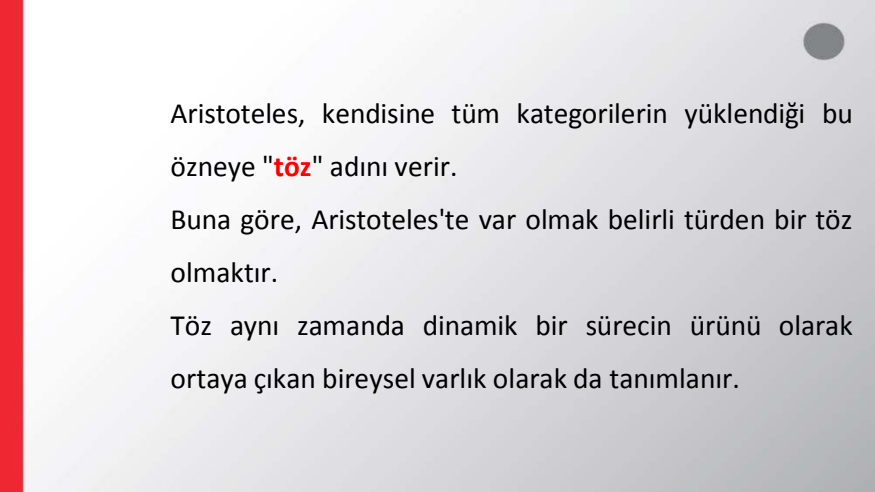
Metafiziği

Metafiziğinde, Aristoteles öncelikle "neyin gerçekten var olduğu" sorusunu ele alır.

Metafizik adını taşıyan disiplin, kendi konularını meydana getiren şey türlerinin nedenlerini ve ilk ilkelerini bulmaya çalışan özel bilimlerin tersine, var olan her şeyin ilk ilke ve nedenlerini araştıran, var olmanın ne anlama geldiğini göstermeye çalışan en genel ve temel bilimdir.

"**var olmak**", Aristoteles için bir şey olmak anlamına gelir.

Bundan dolayı, onda gerçekten var olan, Platon'da olduğu gibi **tümeller** değil de **bireyler**dir, "**şu**" diye gösterdiğimiz belirli bir doğaya sahip olan varlıklardır.

Aristoteles, kendisine tüm kategorilerin yüklendiği bu özneye "**töz**" adını verir.

Buna göre, Aristoteles'te var olmak belirli türden bir töz olmaktır.

Töz aynı zamanda dinamik bir sürecin ürünü olarak ortaya çıkan bireysel varlık olarak da tanımlanır.

Bu bakımdan ele alındığında, **metafizik**, varlığı yani var olan tözleri ve tözlerin nedenlerini, başka bir deyişle tözleri varlığa getiren süreçleri konu alıp araştıran, tüm **varlıkların temelindeki bilimdir.**

Etigi

Aristoteles'in teleolojisinin çok açık ve net bir biçimde ortaya çıktığı bir yer de onun eylem alanıyla ilgili yorumudur, yani **etiği** ve **politika** felsefesidir.

Etik

Aristoteles'in ruh konusundaki görüşü Platon'unkinden daha tekçiydi.

GÖZ TEK BAŞINA
YAŞASAYDI, GÖRÜŞ ONUN
RUHU OLURDU

Ne var ki Aristoteles "etkin akıl"ı bedenden ayrı ve ölümsüz bir şey olarak görüyordu.

Aslında, Aristoteles'in etikle ilgili incelemelerinin odak noktasını oluşturan **iyi hayat**, politika felsefesiyle ilgili incelemelerinin en temel konusunu veya nihai amacını meydana getiren **iyi bir toplum** düzeni içinde yaşamayı gerektirir.

Bu yüzden, Aristoteles'in etiğinin ne'liğini anlayabilmek için Atina'nın politik koşullarına; onun hangi sosyopolitik düzende yaşayan insanlar için etik kitapları kaleme aldığına bakmak gerekir.

40 bin

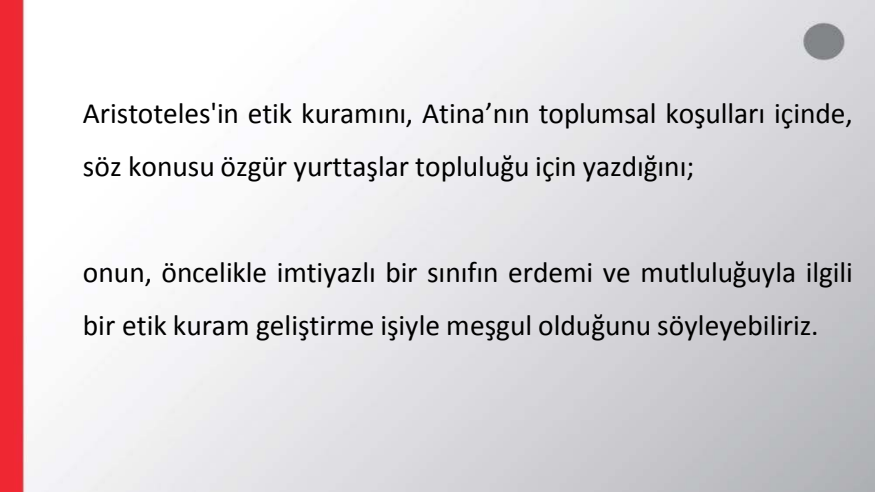

Aristoteles'in politik istikrar için bulduğu formül, tiranlıkla demokrasi arasında bir DENGİ UNSURU olarak, güçlü bir orta sınıfın yaratılmasıydı.

Köleliğe karşı çıkmadı. Kadınların özgürlüğe ve politik haklara sahip olmasını da uygun görmüyordu.

Ama kendi kölelerini serbest bırakmayı yeğledi.

Aristoteles'in aydın beyefendi kavramı çağlar boyunca yaygın bir kabul gördü ve özellikle İngiliz okullarında benimsendi.

Aristoteles'in etik kuramını, Atina'nın toplumsal koşulları içinde, söz konusu özgür yurttaşlar topluluğu için yazdığını;

onun, öncelikle imtiyazlı bir sınıfın erdemi ve mutluluğuyla ilgili bir etik kuram geliştirme işiyle meşgul olduğunu söyleyebiliriz.

Nitekim onun politika felsefesi,
bütün önemine ve (örneğin,
Platon'un politika kuramından çok
daha demokratik olma gibi)
birtakım meziyetlerine rağmen,
kölelik kurumunun
savunulmasıyla başlar.

Aristoteles'in etiği, ahlaki "insan olmanın anlamı ve amaçları" yoluyla tanımlanır.

Aristoteles'e göre, insanların birtakım amaçları vardır ve bu amaçlar sıradan gündelik basit hedefler gibi, sadece kısa vadeli veya yakın amaçlar değildir.

İnsanların nihai ve doğal amaçları vardır.

Aristoteles, tıpkı Sokrates ve Platon gibi, bu amacın

eudaimonia ya da

kendinden hoşnutluk /
mutluluk olduğunu öne sürer.

Platon'un etik konusundaki mutlakçılığına karşı çıktı:

*BİR MATEMATİKÇİDEN
YALNIZCA GERÇEĞE UYGUN USLAMLAMALAR
YAPMASINI BEKLEMENİN NE KADAR UYGUNSUZSA,
ETİKTE KANIT GÖSTERİLMESİNİ BEKLEMENİN DE
O KADAR UYGUNSUZDUR*

İşte bu yüzden ki Aristoteles, etik alanındaki en önemli eseri olarak kabul edilen **Nikomakhos'a Etik**'ini, mutluluğun gerçek doğasına ilişkin bir analiz ve mutluluğun, akıl ve erdem gibi temel bileşenleriyle ilgili bir inceleme üzerine inşa eder.

Mutluluk, ayrıca mutlak olarak tam olmalıdır yani ona, başka bir şeyin aracı olarak değil bizatihi kendisi için değer verilmelidir.

O halde , **iyi hayat**
ne tür bir hayattır?

Bu bağlamda hazcılığa büyük bir güçle karşı çıkan Aristoteles, mutluluğu akla uygun erdemli faaliyetin belirlediği bir hayat olarak tanımlar.

Bu, iyi hayatın pek çok şey yanında etkin bir hayat, eylem ya da faaliyetle geçen bir hayat olduğu anlamına gelir.

İyi bir hayat, onun etiğinde tartışmaya en fazla yeri **dostluk** konusuna ayırdığı dikkate alınırsa, ikinci olarak dostlarla geçen, **cemaate katılımı**la belirlenen bir hayat olmak durumundadır.

İyi bir hayat, üçüncü olarak bir şeylere ulaşmaya dayalı,
felsefi tefekkür etkinliğinin belirlediği bir hayattır.

Mutluluğun olmazsa olmaz koşulu **etkinlik**, yani akıllı insanın kendisini hayvanlardan ayıran özünün gerektirdiği, insan varlığının en yüksek mutluluğu yaşamak durumundaysa eğer, gerçekleştirmek durumunda olduğu faaliyettir.

Aristo'nun Ahlak öğretisi soyut bir insan ideasına göre değil, somut insana, dünya ve çevresiyle ilişki içindeki insana dayanır.

Aristoteles'in etiği, ahlaki "insan olmanın anlamı ve amaçları" yoluyla tanımlanır.

Aristoteles'e göre, insanların birtakım amaçları vardır ve bu amaçlar sıradan gündelik basit hedefler gibi, sadece kısa vadeli veya yakın amaçlar değildir.

İnsanın formu ve ereği nedir?

İnsanın formu belli türde eylemde bulunabilme yetisi olarak **ruh**

Ruhun **üç** ayrı düzeyi **iki** ayrı parçası vardır.

Bitkisel düzey: doğma, büyüme, beslenme, varlığını devam ettirme

Hayvansal düzey: hareket, hissetme, isteme

İnsana özgü Akıl: Pratik akıl ve teorik akıl

Teorik akıl: varlığın ve bilginin ilk ilkelerini araştırır (**sophia**)

Pratik akıl: bedensel istekleri yöneten pratik bilgi sağlayan kısım

Bitkisel ve Hayvansal düzey: İrrasyonel parça

Teorik ve Pratik akıl: Rasyonel parça

İrrasyonel kısmın rasyonel parçanın yol göstericiliğine ihtiyacı var

Ölçü ve denge rasyonel kısmın işidir.

Örneğin hazza yönelme (hyv düz) bunu sınırlama pratik aklın işidir

Teorik aklın erdemleri: (entelektüel erdemler): **sophia- varlığın bilgisi**

Pratik aklın erdemleri: (Ahlaksal erdemler): İnsanın sorumluluk sahibi bir varlık olarak eylemesini sağlayan erdemlerdir.

Mutluluğun Anahtarı Erdem

Aristoteles, erdemi ikili bir ayrıma tabi tutar.

Buna göre erdem, ahlaki erdem ve entelektüel erdem olarak ikiye ayrılır.

Cömertlik ve ölçülülük ahlaki erdemlere örnek olarak verilebilir.

Bilgelik, doğru yargılama ve aklıbaşındalık ise entelektüel erdemlerdir.

Tüm bu erdemler bireylerde kendi başlarına da bulunabilirler.

Ama öyle bir erdem vardır ki, bu erdeme sahip olan onu yalnızca kendi kendine değil, başkasıyla ilgili olarak da kullanılabilir;

Aristoteles'in sözünü ettiği bu erdem, **adalettir**.

Onun için adalet, kendi başına bir amaç olan erdemin tam kullanılmasıdır.

Keza bir kimsenin yalnız kendisiyle ilgili konularda değil başkalarıyla ilgili konularda da erdemli davranması halinde adil olduğundan söz edilebilir.

Politika Teorisi ve Devlet Anlayışı

Politika felsefesinde, Aristoteles aslında yeni ve bilinmedik hiçbir şey söylemez.

Daha doğrusu, onun politika felsefesinin hem Antik Yunan düşüncesinin hem de kendi felsefesinin bazı temel kabullerinin bir sonucu olduğu söylenebilir.

Aristoteles'e göre yetkinleşme sürecinin zirvesinde olan polis'in (şehir veya şehir devleti) varlık nedeni, insanoğlunun mutluluğudur, **yoksa insanoğlunun polis'in bekası için varlığı söz konusu değildir.**

Bu çerçevede Aristoteles'e göre bir polisin ayakta kalabilmesinin bir nedeni de, aynı amaç, faaliyet ve kimlikleri paylaşan bireylerin birbirlerine yardım etmeye doğal olarak eğilimli olmalarıdır.

Aristoteles hocası Platon'a karşıt olarak bir polisi oluşturan yurttaşların mümkün mertebe farklı yetenek, mülkiyet ve ihtiyaçlara sahip olmasını savunmaktadır.

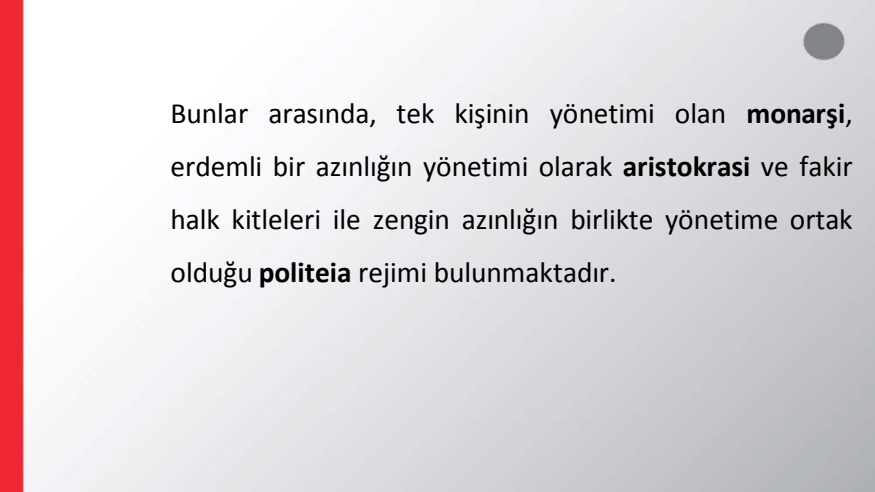
Eğer tüm bireylerin sahip oldukları yetenek ve mülkler eşit olursa, kimse birbirine ihtiyaç duymayacak ve böylece de bir araya gelme olmayacaktır.

Rejim

Aristoteles'e göre yönetici organ tek kişi, bir azınlık veya bir çoğunluk tarafından elde tutulabilir.

Bir yönetici organın veya rejimin ortak yararı izleyip izlememesine dayalı olarak da bir rejimin iyi ya da yozlaşmış rejim olmasından bahsedilir.

Ortak yararı takip eden rejimler iyi rejimlerdir.

Bunlar arasında, tek kişinin yönetimi olan **monarşi**, erdemli bir azınlığın yönetimi olarak **aristokrasi** ve fakir halk kitleleri ile zengin azınlığın birlikte yönetime ortak olduğu **politeia** rejimi bulunmaktadır.

Öte yandan ortak yarar yerine kişisel/hizipsel çıkarı güden rejimler kötü rejimlerdir.

Bunlar arasında tek kişinin yönetimi olan **tiranlık**, zengin azınlığın yönetimi olarak **oligarşi** ve fakir halk kitlerinin oluşturduğu çoğunluğun yönetimi olarak **demokrasi** yer almaktadır.

Aristoteles'e göre bunlardan hangisinin ideal rejim olduğu hususu tartışmalıdır.

Nikomakhos'a Etik kitabında Aristoteles en iyi rejimin “**monarşi**” olduğunu ifade eder.

Aristo ahlâkına temel olan "**doğru olan orta**" kavramı, onun siyaset anlayışına da hâkimdir.

Çünkü Aristo da, Platon gibi, insanın bir toplum içinde yaşamaya zorlandığı inancındadır.

Ona göre de birey, gerçek varlığını devlet içinde algılar. Buraya kadar aynı görüşte olan Platon ve Aristo'nun yolları bundan sonra birbirinden ayrılır.

Platon gerçek ile ilgisi olmayan bir devlet varsayımı öne sürdüğü iddiasına karşılık;

bir devlet örgütü düşünmenin hiç anlamı yoktur.

Aristo devlet varsayımını her şeyden önce tarihsel gerçeklikten çıkardığı savunulmaktadır.

Yapılması gereken tek doğru davranış, gerçeklikten hareket etmektir.

İskender'in 323'te ölmesinden sonra Atinalılar Makedonya'ya başkaldırdılar. İskender'e öğretmenlik yaptığı için Aristoteles'i hainlikle suçladılar. Aristoteles baldıran zehiri içmek istemediği için sessizce Atina'yı terketti ve iki yıl sonra da öldü.

ATINALILARI
FELSEFEYE KARŞI İKİNCİ
KEZ GÜNAH İŞLEMekten
KURTARMAM GEREK

ORTAÇAĞDA KİLİSE HOCALARI
ARİSTOTELES'İ NEREDEYSE ÇOKTANRILI
BİR AZİZ MERTEBESİNE YÜKSELTTİLER.
ONUN HEM HİRİSTİYAN HEM DE İSLAM
İNANCINA UYAN BİRÇOK FİKRİ ÇAĞLAR
BOYUNCA DOĞMA OLARAK KABUL
EDİLDİ VE HEMEN HEMEN 2000 YIL
BOYUNCA HIÇ DEĞİŞMEDİ.

*Sonraki kuşakların onu yanılmaz bir
otorite gibi görmesinin sorumluluğu
elbette Aristoteles'e yüklenemez.*

| TEŞEKKÜRLER